

Regionaliserad filmproduktion i ett filmarbetar-perspektiv

Var filmarbetarna bor, var filmjobben finns och hur filmarbetarna försörjer sig

Margareta Dahlström
Brita Hermelin
Sara Östberg

Stockholms universitet
Kulturgeografiska institutionen
Kulturgeografiskt seminarium 1/2007

Regionaliserad filmproduktion i ett filmarbetarperspektiv

Var filmarbetarna bor, var filmjobben finns och hur
filmarbetarna försörjer sig

Margareta Dahlström, Brita Hermelin
och Sara Östberg

Stockholm 2007

Abstract

This report outlines and discusses the results from a questionnaire survey among film workers in Sweden. The aim of this survey was to map the geography of film workers and film work. In this report we present results from this survey and with different readers in mind; first the respondents of the survey, second the Swedish National Institute for Film, and third practitioners, students and researchers with interests in questions about the relations between cultural activities and regional growth.

The questionnaire survey was distributed to over 2,600 film workers in Sweden. We received 1,104 replies which correspond to a response rate at 42 percent. Among these film workers 40 percent were women. Of all respondent film workers 44 percent lived in Stockholm County. The results from our questionnaire survey clearly verify our pre-conceptualisations of film workers and film work to involve a rich multiplicity of occupations and skills and a labour market characterised of flexible work. The results also illustrate experiences from the film industry of scarcity of economic resources and unemployment problems. The new geography for film production has however produced new industrial spaces for film production with internal dynamics and which are involved in intensive and rich relations nationally and internationally.

Key words: film work, film workers, flexible work, questionnaire survey, regionalisation, gender structure, Sweden

© Författarna samt Kulturgeografiska institutionen, 2007.
All rights reserved.

Kulturgeografiskt seminarium 1/2007
ISSN 0347-9552

Kulturgeografiska institutionen
Stockholms universitet
106 91 STOCKHOLM
www.humangeo.su.se

Bild på omslaget:
Inspelningsbild Zozo (2005)
Regissör: Josef Fares
Produktionsbolag: Memfis Film
Foto: Per-Anders Jörgensen
Regional samfinansiering: Film i Väst

Innehåll

Sammanfattning	4
1. Fler filmer och ny filmgeografi	5
2. Svenska Filminstitutet, filmpolitik och filmproduktion	7
Regionaliserad filmpolitik i fokus	8
3. Mångfald av yrken och verksamheter: långfilm och mycket mer	10
Alla filmarbetarna... ..	12
...och deras arbete	14
...och försörjning	16
Får eller skapar jobb	17
De som lever på långfilm	18
3. Nya svar och nya frågor	21
Referenser	23
Bilaga 1. Bakgrund till enkätundersökningen och undersökningens metod	24
Bilaga 2. Enkätformuläret	26

Tabeller

Tabell 1. Finansiering av 21 svenska långfilmer med mer än 50% svensk finansiering år 2005	8
Tabell 2. Svenska Filminstitutets förhandsstöd till filmproduktioner år 2005, fördelning mellan kvinnor och män	8
Tabell 3. Stöd till regionala produktionscentrum, år 2005	9
Tabell 4. Undersökningspopulation och svarspopulation	10

Figurer

Figur 1. Enkätstudiens undersöknings- och svarspopulation, fördelat per län	11
Figur 2. Antal filmarbetare i olika ålderskategorier	12
Figur 3. Antal filmarbetare i olika hushållskategorier	12
Figur 4. Antalet filmarbetare i olika boendelän	13
Figur 5. Antal filmarbete som anger att de ofta arbetar i olika regioner	14
Figur 6. Antal filmarbetare fördelade på olika huvudgrupper för yrken	15
Figur 7. Antal filmarbetare fördelade på olika yrkesfunktioner	16

Sammanfattning

I Sverige produceras det ett växande antal filmer samtidigt som den tidigare koncentrationen av filmproduktion till Stockholm definitivt är bruten. En ny geografi för filmproduktionen har vuxit fram. I denna rapport redovisar vi resultat från en studie med syfte att vidare analysera innebörden av detta förändrade geografiska mönster. Studien är en enkätundersökning riktad till filmarbetare i Sverige och är genomförd av Nordregio och Stockholms universitet¹. Denna rapport vänder sig till dem som besvarat enkäten, till Svenska Filminstitutet, och till en bredare läsekrets med intresse för kopplingar mellan kultur och regional utveckling. Bakgrunden till och utgångspunkterna för undersökningen redovisas i rapportens första del.

I rapportens andra del introducerar vi den rådande filmpolitiken och dess finansiella förutsättningar. Idag finns 19 regionala resurscentrum i landet. Med filmavtalet 2000 infördes en ny stödform riktad till långfilmsproduktion. För detta stöd utsågs tre regionala produktionscentrum: Filmpool Nord (i Luleå), Film i Väst (i Trollhättan) och Film i Skåne (i Ystad). Framförallt Film i Väst har utvecklat en betydande volym av långfilmsproduktioner.

I rapportens tredje del redovisas resultat från enkätstudiens 1 104 inkomna svar. De centrala frågorna i detta avsnitt är "Var bor filmarbetarna?", "Var arbetar filmarbetarna?", "Hur försörjer sig filmarbetarna?". För att bli kategoriserad som filmarbetare ska man arbeta med produktion av film. Det är ingen yrkeskategori, utan här ryms en mångfald av yrken. En utgångspunkt för studien har varit att försöka återge mångfalden hos en heterogen, flexibel och mobil kår av filmarbetare. Samtidigt har vi också ett specifikt intresse för långfilmsproduktion.

40 procent av de filmarbetare som besvarat enkäten är kvinnor. 44 procent av alla som svarat på enkäten bor i Stockholms län, 23 procent i Västra Götaland och 14 procent i Skåne. Många av dem som besvarat enkäten arbetar ofta utanför hemlandet. Detta varierar dock mellan filmarbetare i olika regioner; från de största andelarna för filmarbetarna med bostad i Skåne och Stockholms län. Mer än 70 procent av dem som svarat har mer än ett yrke, och upp till 5 yrken är vanligt. Genusstrukturen inom filmbranschen överensstämmer med den som är vanlig på hela arbetsmarknaden. Män dominerar inom tekniska yrken och ledningsfunktioner. Filmarbetarna har också ofta flera inkomstkällor från olika typer av filmproduktion. Många har även inkomster från andra verksamheter som ibland är relaterade till deras filmarbetaryrken och i andra fall inte har någon sådan koppling alls. Mer än 85 procent av dem som svarade är frilansare och ungefär hälften har egna företag. Kvinnor är underrepresenterade bland företagen. De som i stor utsträckning försörjde sig på långfilmsarbete 2005 är överrepresenterade i huvudstadsregionen och i Västra Götaland och starkt underrepresenterade i Norrbotten.

I rapportens fjärde avsnitt avslutas diskussionen och vi kan konstatera att antagandet om en mångfacetterad filmarbetarkår har bekräftats. I filmbranschen upplever man brist på finansiering och brist på filmjobb samtidigt som nya kreativa geografiska miljöer har utvecklats.

¹ Studien är finansierad av Nordregio med Margareta Dahlström och Sara Östberg och Riksbankens Jubileumsfond via Kulturgeografiska institutionen, Stockholms universitet med Brita Hermelin.

1. Fler filmer och ny filmgeografi

I Sverige produceras det ett växande antal filmer samtidigt som den tidigare koncentrationen av filmproduktioner till Stockholm definitivt är bruten. En ny geografi för filmproduktionen har vuxit fram. En sådan utveckling har varit möjlig genom politiska insatser. Filmpolitiken har tillförts en regional dimension, något som inneburit att de ekonomiska medlen delvis regionaliserats och regionala aktörer har tagit aktiva roller för att understödja filmproduktion. Inom "filmsverige" är den växande filmproduktionen, den geografiska decentraliseringen och den regionaliserade filmpolitiken kända. Vi har också diskuterat detta i en tidigare studie som också omfattar de andra nordiska länderna (Dahlström et al 2005a).

I denna rapport redovisar vi resultat från en studie med syfte att vidare analysera innebörden av dessa förändrade mönster och förhållanden för filmproduktionen i Sverige. I studien sätter vi filmarbetarna i centrum. Hur avspeglar sig en förändrad geografi för filmproduktion i en förändrad geografi för filmarbetare? Hur försörjer sig filmarbetare? Hur varierar detta mellan regioner? Ett arbetskraftsperspektiv är en intressant och relevant utgångspunkt för att lära sig mer om en kreativ bransch som filmproduktion. Kreativitet i filmarbete utvecklas beroende av filmarbetarnas humankapital (talang, utbildning, kompetens, erfarenhet, etc.) och sociala kapital (kontakter i olika typer av nätverk, etc.). Inledningsvis är producenter, regissörer och manusförfattare nyckelpersoner för att initiera nya filmprojekt. För att projektidéer ska kunna realiseras, utvecklas och fullföljas krävs kompetenta medarbetare med en stor mångfald av kompetenser. Vi har samlat in data till vår studie genom en enkät som vi skickade till drygt 2 600 filmarbetare i Sverige. 1 104 filmarbetare besvarade enkäten och det är dessa svar som är vårt empiriska material. Enkätstudiens utformning och genomförande beskrivs utförligare i bilaga 1.

Denna rapport är skriven för olika typer av läsare. För det första riktar vi oss till dem som har tagit sig tid att fylla i enkäten och bidragit till studiens empiriska material. För det andra vill vi rapportera tillbaka till Svenska Filminstitutet med vilka vi fört en kontinuerlig diskussion om film och regional utveckling under de senaste åren i samband med våra studier². För det tredje, ser vi ett växande intresse bland allt fler aktörer för relationen mellan kulturella eller kreativa näringar och regional utveckling. Vi tror att denna rapport kan bidra till detta kunskapsfält. Det är från denna bakgrund vi själva kommer, från ett intresse för regional utveckling. Vi menar att filmproduktioner genererar kulturella värden och också sociala och ekonomiska värden. Filmproduktion är en komponent i den regionala utvecklingen. Vi har alltså tänkt oss läsare med olika bakgrunder och förkunskaper. Det har varit en balansakt att inte vara alltför grundläggande men samtidigt göra texten begriplig och intressant både för den som inte känner till filmpolitik och filmens geografi och för den som inte har tidigare kunskaper om regional utveckling.

Vi inleder med en kortfattad bakgrund om filmproduktion och filmproduktionens institutionella förutsättningar i Sverige idag. Sedan presenterar vi enkätstudien och resultat från den för att avslutningsvis föra en diskussion och hur nya frågor genereras ur denna

² Det är framförallt Elisabeth Wengström som varit vår samarbetspartner på SFI, men även andra medarbetare på institutet har på olika sätt hjälpt till med studien. Vi är mycket tacksamma för detta ovärderliga samarbete. Det är dock viktigt att klargöra att det är författarna själva som står för rapporten.

studie. Rapporten har två bilagor; dels en mer detaljerad beskrivning av bakgrunden till enkätstudien och hur studien genomfördes (bilaga 1) och dels enkätformuläret (bilaga 2).

2. Svenska Filminstitutet, filmpolitik och filmproduktion

Denna rapport börjar i politiken av den enkla anledningen att politik är en viktig faktor bakom utvecklingen av svensk film och svensk filmproduktion och därmed också avgörande för Sveriges filmarbetare. Stiftelsen Svenska Filminstitutet, ofta benämnd Svenska Filminstitutet (SFI) har ansvaret för den svenska filmpolitikens genomförande. På följande sätt presenterar sig SFI på sin egen hemsida:

Stiftelsen Svenska Filminstitutet bildades 1963 och har en ledande roll inom svenskt filmliv med uppdrag att lyfta fram, stärka och utveckla filmen i kultur och samhällslivet. Till de centrala uppgifterna hör dels att fördela stöd till produktion av svensk film samt till distribution och visning av film i hela landet, dels att företräda svensk film internationellt. Filminstitutet bedriver också ett omfattande arbete med att bevara och levandegöra det filmhistoriska arvet. Filminstitutets verksamhet regleras dels via Filmavtalet, ett avtal mellan staten och film- och mediebranschen, dels via det årliga regleringsbrevet från Utbildnings- och kulturdepartementet (www.sfi.se 2006-12-21).

I Svenska Filminstitutets Verksamhetsberättelse för 2005 kan man läsa att under detta år producerades 43 premiärsatta filmer i Sverige (dvs. filmer som premiärvisades på bio). Dessa omfattade 33 spelfilmer och 10 långa dokumentärfilmer. Detta är 10 fler premiärsatta filmer än året innan. Sett till förändringen över en tioårsperiod är den generella trenden tydlig med en påtaglig ökning av antalet producerade svenska långfilmer. (SFI 2006)

Filmpolitiken har ett avgörande inflytande på förutsättningarna för filmproduktion i Sverige. ”Den svenska filmpolitiken är en del av kulturpolitiken. Dess huvuduppgift är att främja produktion och distribution av svensk kvalitetsfilm “ (Dahlström et al 2005b: 45). Filmpolitiken påverkar de ekonomiska förutsättningarna för filmproduktion eftersom en viktig finansieringskälla är förhandsstöd. Förhandsstödet kan komma från Svenska Filminstitutet och/eller från regionala filmfonder. Enligt det svenska filmavtalet ska ”värdefull film” stödjas. Ansökningar om förhandsstöd från Svenska Filminstitutet bedöms av filmkonsulenter och beslutas av Svenska Filminstitutets styrelse. Idén om att film är en kulturell verksamhet som berättigar till ekonomiska stöd via skattemedel är inte specifik för Sverige. Tvärtom är detta en norm som återfinns i många länder och det finns också internationella fonder på Nordisk och Europeisk nivå som ger stöd till filmer i olika länder. Många svenska filmer är internationella samproduktioner som har stöd från internationella och utländska filmfonder. Detta är en aspekt på hur ”svensk” filmproduktion samtidigt är internationella projekt. Enligt Svenska Filminstitutets statistik (och för 21 förhandsstödda långfilmer under 2005, med mer än 50 procent svensk finansiering) motsvarar förhandsstöd från SFI 25 procent och utländsk finansiering 18 procent. Se tabell 1.

Den svenska filmpolitiken är alltså i grunden en del av kulturpolitiken. Under en senare tid kan vi emellertid se att den generella visionen i politiken att integrera olika politikområden och mål också fått genomslag i filmpolitiken. Vid sidan om sitt mål att stödja kultur och ”värdefull film” har filmpolitiken också fått i uppdrag att ta ansvar för sin roll för ekonomisk tillväxt och för jämställdhet mellan könen. Jämställdhetsaspekten är bakgrunden till att SFI i sin verksamhetsberättelse redovisar fördelningen av institutets beviljade förhandsstöd mellan

kvinnor och män (se tabell 2). Bilden är entydig och visar att det främst är män som får del av förhandsstöd från SFI och detta är extra markant för långfilm.

Tabell 1. Finansiering av 21 svenska långfilmer med mer än 50% svensk finansiering år 2005

<i>Typ av finansiering</i>	<i>Procent</i>
Förhandsstöd från Svenska Filminstitutet	25
Egen finansiering	36
Utländsk finansiering	18
TV-bolag	10
Regionala stöd	11

Källa: SFI (2006) Verksamhetsberättelse för 2005, s. 7.

Tabell 2. Svenska Filminstitutets förhandsstöd till filmproduktioner år 2005, fördelning mellan kvinnor och män

	<i>Kvinnor (%)</i>	<i>Män (%)</i>
<i>Långfilm</i>		
Producenter	33	67
Manusförfattare	23	77
Regissörer	20	80
<i>Kort- och dokumentärfilm</i>		
Producenter	48	52
Manusförfattare	42	58
Regissörer	39	61

Not: Avser 21 förhandsstödda långfilmer med mer än 50% svensk finansiering.

Källa: SFI (2006) Verksamhetsberättelse för 2005, s. 7.

Regionaliserad filmpolitik i fokus

Som vi nämnde inledningsvis är våra studier om filmproduktion utformade från ett intresse för regional utveckling. Från ett sådant perspektiv är den radikala och snabba förändringen av filmproduktionens geografi sedan tidigt 1990-tal ett intressant studieområde. Här har den nationella filmpolitiken och som den verkställts via Svenska Filminstitutet haft en avgörande roll. Att den nationella politiken har matchats av aktiva regionala aktörer har varit minst lika viktigt. Detta redovisar vi mer i detalj i Dahlström et al. (2005b). Här diskuterar vi hur SFI mot slutet av 1980-talet initierade en diskussion om en regional struktur för filmkulturen. Ett nytt anslag för regional filmverksamhet infördes 1997 under beteckningen ”stöd till regionala resurscentrum för film och video”. Undan för undan har hela landet kommit att täckas av regional filmverksamhet genom etablering och utveckling av regionala resurscentrum. I dessa resurscentrum arbetar man med mediepedagogiskt arbete för barn och unga, stimulerar samverkan mellan olika aktörer på filmområdet, stödjer visning av värdefull samt bidrar till att utveckla kort- och dokumentärfilmsproduktionen. Idag finns 19 regionala resurscentrum varav tre sedan filmavtalet år 2000 dessutom är produktionscentrum. Med detta filmavtal infördes en ny stödform riktad till långfilmsproduktion och för detta stöd utsågs tre regionala produktionscentrum: Filmpool Nord (i Luleå), Film i Väst (i Trollhättan) och Film i Skåne (i Ystad) (Dahlström et al 2005b, s. 46-47, SFI 2006).

I tabell 3 finns uppgifter för dessa tre produktionscentrum för år 2005. Här kan man se att stödet från SFI är knappt en miljon kronor och att detta matchas med betydande summor i den regionala motprestationen. I de tre regionerna har man har alltså valt att satsa skattemedel på filmproduktion. Dessa medel avsätts av kommuner, landsting och regioner. År 2005 producerades 19 långfilmer med stöd från Film i Väst och detta motsvarar närmare hälften av

samtliga primärsatta filmer i landet samma år. Filmpool Nord, som har en ungefär lika lång historisk bakgrund som Film i Väst har inte expanderat på samma sätt. Film i Skåne, med centrum i Ystad etablerades något senare men har visat på en dynamisk utveckling.

Tabell 3. Stöd till regionala produktionscentrum, år 2005

	<i>Stöd från Svenska Filminstitutet</i>	<i>Regional motprestation</i>	<i>EU-bidrag</i>	<i>Omsättning</i>	<i>Premiärsatta samfinansierade långfilmer</i>
Film i Väst	950 000	45 850 000	1 060 000	66 940 000	19
Filmpool Nord	950 000	5 000 000	7 000 000	26 310 000	5
Film i Skåne	950 000	11 500 000	0	15 100 000	5

Källa: SFI (2006) Verksamhetsberättelse 2005, s. 48.

Denna översiktliga genomgång över filmpolitik, filmproduktionens geografi och kvinnors och mäns andelar av finansiella medel för att producera film utgör bakgrund och utgångspunkt för den mer utförliga diskussionen om filmarbetarnas och filmarbetets geografi som följer nedan.

3. Mångfald av yrken och verksamheter: långfilm och mycket mer

För vår undersökning om filmarbetarnas och filmarbetets geografi skickade vi ut enkäter till 2 648 filmarbetare. Detta är enkätens undersökningspopulation. Av dessa skickade 1 104 personer in fullständiga svar. Det innebär en svarsfrekvens på 42 procent. De som svarat på enkäten är undersökningens svarspopulation. Av de svarande bor 922 personer (84%) i de fyra viktigaste filmproduktionsregionerna: Norrbottens län (med Filmpool Nord), Stockholms län, Skåne (med film i Skåne) och Västra Götaland (med Film i Väst). Svarsfrekvensen mellan dessa län varierar, och är som är lägst i Norrbotten följt av Stockholms län och Skåne. Den högsta svarsfrekvensen hade filmarbetare i Västra Götaland. Tabell 4 och Figur 1 redovisar fördelningen av landets filmarbetare i undersökningspopulation och svarspopulation.

Tabell 4. Undersökningspopulation och svarspopulation

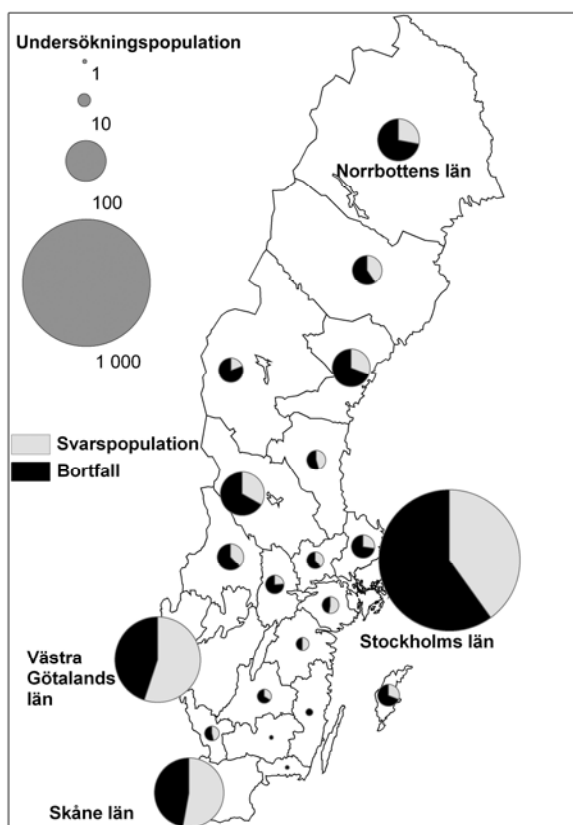
Län	Undersökningspopulation	Svarspopulation	Svarsfrekvens	Andel av undersökn.-pop.	Andel av svars-pop.
Stockholms län	1220	488	40%	47%	44%
Västra Götalands län	450	248	55%	17%	23%
Skåne län	295	156	53%	11%	14%
Dalarnas län	117	39	33%	5%	4%
Norrbottens län	107	30	28%	4%	3%
Västernorrlands län	88	27	31%	3%	2%
Västerbottens län	54	22	41%	2%	2%
Övriga län med mindre än 50 filmarbetare i und.pop.	260	87	33%	10%	8%
Summa	2591	1097	42%	100%	100%

Not: Ett fåtal av dem som svarade på enkäten har inte angett vilket län man bor i och därför är svarspopulationen i tabellen något mindre än 1 104 som är den totala svarspopulationen.

Källa: Egen undersökning

I den fortsatta framställningen, och framförallt i analysen, är det viktigt att komma ihåg att svarsfrekvensen har en viss slagsida till förmån för Västra Götaland och Skåne. Dessutom finns det anledning att anta att antalet filmarbetare i Stockholms län är högre än de vi har nått med enkäten. Det beror på att vi för Stockholms län har varit hänvisade till de filmarbetare som är registrerade i SFIs filmarbetarkatalog. Dels är den några år gammal och dels är det striktare krav för att få vara med i den katalogen än vad som är fallet med den definition av filmarbetare som vi har för enkäten³. Stockholms regionala resurscentrum – Film i Stockholm – har inte något eget register över filmarbetare i regionen och har därför inte haft någon möjlighet att bidra med fler kontakter att lägga till i vår lista över kontaktinformation. När det gäller Norrbotten är det särskilt trist att vi har så låg svarsfrekvens eftersom det absoluta antalet filmarbetare i denna region är förhållandevis begränsat. Med endast 30 svarande från regionen måste man vara extra försiktig med att dra slutsatser rörande denna region.

³ Undersökningens definition av filmarbetare är: "Filmarbetare är den person som sedan 2003 har arbetat avlönat på minst en filmproduktion. Denna filmproduktion kan vara inom kortfilm, dokumentärfilm, novellfilm, långfilm eller TV-drama." Se även bilaga 1.

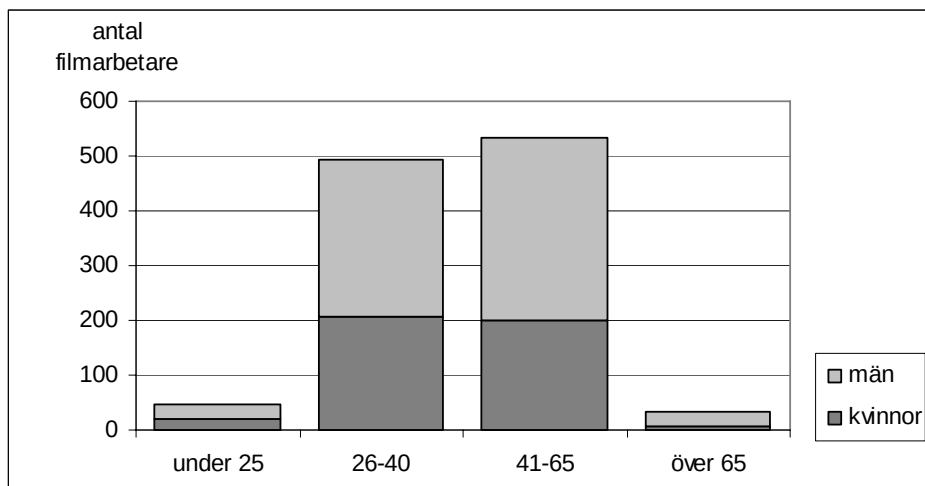
Figur 1. Enkätstudiens undersöknings- och svarspopulation, fördelat per län
Källa: Egen undersökning

Enkätformuläret omfattar 33 frågor (se bilaga 2) och studien ger ett mycket stort och rikt material. Ur detta stora material har vi valt att koncentrera oss på de frågeställningar vi nämnde inledningsvis: "Var bor filmarbetarna?", "Var finns filmjobben?" och "Hur försörjer sig filmarbetarna?". När vi diskuterar detta kommer också frågan om genus och genusstruktur att uppmärksammas. Genus och genusstruktur är benämningar för samhälleliga och kulturella normsystem som tillskriver eller tilldelar kvinnor respektive män åtskilda egenskaper och roller i arbets-, familj- och övrigt samhällsliv. Genom att använda begreppen genus och genusstruktur, snarare än kön och könsstruktur, så betonas att åtskillnaden mellan kvinnor och män är något som är beroende av samhällets normer och frågan om biologiska skillnader blir mindre intressant.

För att bli kategoriserad som filmarbetare så ska man arbeta med produktion av film. Att vara filmarbetare är alltså inte en yrkeskategori, utan här ryms en stor mångfald av olika yrken. Vår definition av filmarbetare för enkätstudien har inget krav på att en viss andel av inkomsterna ska komma från arbete med film. Det är en minoritet av dem som svarat på vår enkät som helt försörjer sig som filmarbetare. Det betyder att filmarbetarna som svarat även har inkomster från andra verksamheter. Även här finns en stor mångfald. Det var också vår utgångspunkt för studien att försöka återge mångfalden hos en heterogen kår av filmarbetare, samtidigt har vi också ett specifikt intresse för långfilm. Nedan inleder vi med att visa bredd och mångfald bland filmarbetarna för att längre fram särskilt fokusera på dem som försörjer sig helt eller nästan helt på arbete inom långfilmsproduktion och/eller TV-drama.

Alla filmarbetarna...

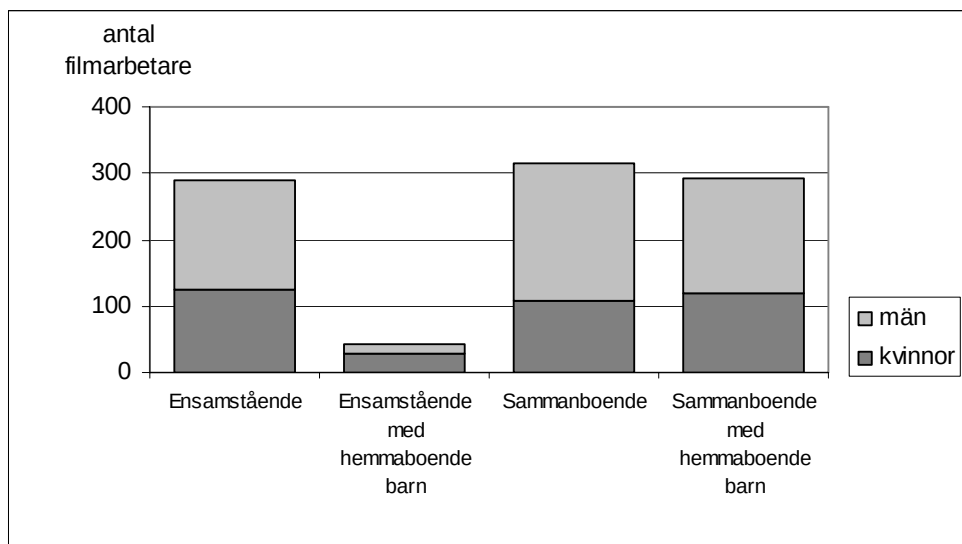
Inledningsvis vill vi ge en bild av filmarbetarnas könsstruktur, åldersstruktur, deras hushållstillhörigheter och var de bor. 40 procent av dem som svarat är kvinnor. I figurerna nedan är de nedre och mörkare delarna av staplarna kvinnor. Figur 2 visar åldersfördelningen hos dem som svarat på enkäten. Här framgår att kategorierna 26-40 och 41-65 är ungefär lika stora och helt dominerande.

Figur 2. Antal filmarbetare i olika ålderskategorier.

Källa: Egen enkätundersökning

Majoriteten av dem som svarat lever i hushåll med en sammanboende (se figur 3). Ensamstående filmarbetare med hemmaboende barn är en mycket liten grupp. Denna motsvarar endast 4 procent av dem som svarat på enkäten och kan vara en avspegling av kraven i branschen på att arbeta oregelbundna tider och att arbetet innebär många övernattningsnätter hemifrån.

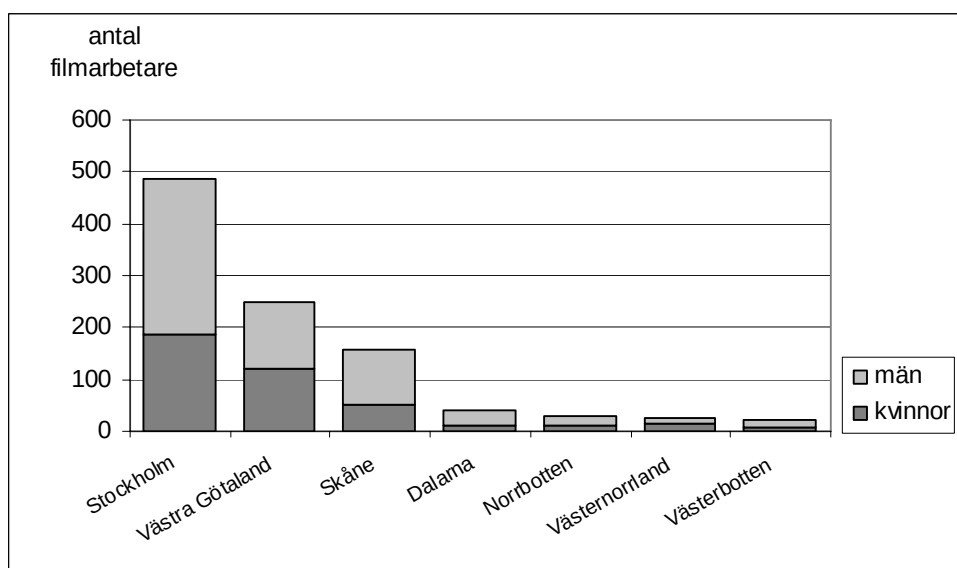

Figur 3. Antal filmarbetare i olika hushållskategorier.

Källa: Egen enkätundersökning

Frågan om var filmarbetarna bor i landet är en viktig utgångspunkt för studien. Här redovisas filmarbetarnas boenderegioner, det vill säga i vilket län de är bosatta i. I figur 4 är länen

sorterade i storleksordning utifrån antal boende filmarbetare. Här redovisas bara de län där det finns minst 50 filmarbetare i hela undersökningspopulationen. Undersökningspopulationen är alla de filmarbetare som vi skickat enkäten till. De exakta siffrorna för fördelningen av undersökningspopulationen mellan boenderegioner finns i tabell 4 ovan. Enligt vårt register av filmarbetare i landet bor 47 procent i Stockholms län, 17 procent i Västra Götaland och 11 procent i Skåne. I figur 4 återges den geografiska fördelningen av dem som svarat på enkäten. Detta avviker något från undersökningspopulationens geografiska fördelning (se tabell 1 och diskussion om denna ovan).

Figur 4. Antalet filmarbetare i olika boendelän.

Not: Här redovisas bara de län med fler än 50 boende i undersökningspopulationen.

Källa: Egen undersökning

I figurerna 2-4 ovan har uppgifterna redovisats för kvinnor och män. 40 procent av alla filmarbetare som svarat på enkäten är kvinnor. Man kan använda denna andel som ett jämförelsetal för de olika specifika kategorier som redovisats i figurerna. Gör man en sådan jämförelse kan man notera ett antal avvikelser. Några motsvarar små absoluta tal och resultaten kan vara lite osäkra; exempelvis motsvaras en liten andel kvinnor bland filmarbetare över 65 år och stor andel kvinnor bland filmarbetare som är ensamstående med hemmaboende barn av få individer. Det är intressant att notera varierande könsfördelning i de olika regionerna. I Västra Götaland och i Västernorrlands län är andelen kvinnor stor med cirka 50 procent av samtliga filmarbetare. I Skåne, Dalarna och Västerbotten, å andra sidan utgör kvinnor endast 30 procent eller mindre av samtliga filmarbetare.

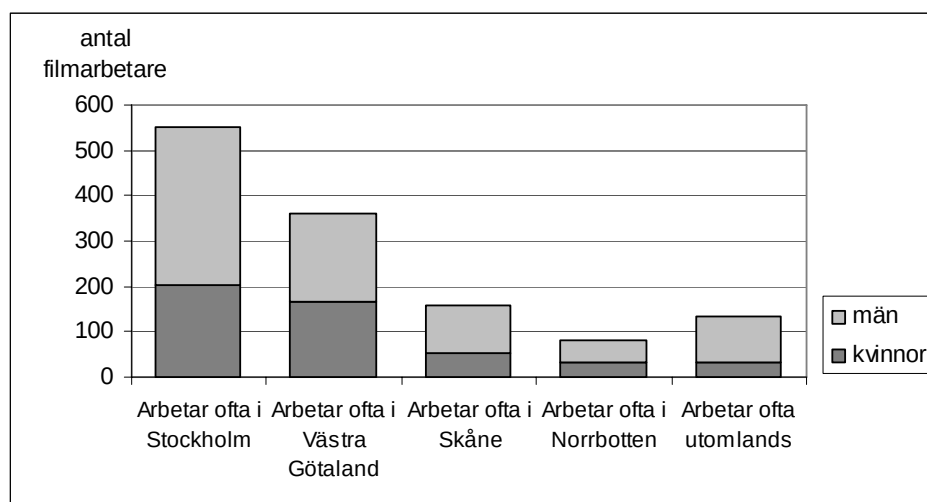
Vi nämde ovan att filmarbetarnas humankapital är en viktig del av deras kreativa yrkesutövning. En del av humankapitalet är filmarbetarnas utbildning. Många har satsat på högskoleutbildningar. Förutom Dramatiska Institutet där drygt 15 procent av dem som svarat på enkäten har gått, finns en lång rad högskoleutbildningar representerade. Här ingår Filmhögskolan i Göteborg, Medieprogrammet vid Högskolan i Skövde, Konsthögskolan i Stockholm, Filmvetenskap från Göteborg, Stockholm och Lund, Medie- och kommunikationsvetenskap vid Malmö högskola, Medieproduktion vid Högskolan i Kalmar, Musik och bildproduktion vid Högskolan Dalarna, Kulturvetarlinjen i Stockholm, och en mängd utbildningar utomlands. Många som har svarat på enkäten har fyllt i att det har gymnasieutbildningar (36%) och folkhögskoleutbildningar (19%). Frågan om utbildning var

formulerad så att man kunde ge flera alternativ och det är sammanlagt närmare 2 000 alternativ från de 1 104 svarande ifyllda på denna fråga. Detta är ytterligare ett exempel på den stora mångfald som finns inom filmarbetarkåren.

...och deras arbete

En viktig fråga för enkätundersökningen är filmarbetets geografi. Vårt antagande var att filmarbetets geografi (var arbetet utförs) och filmarbetarnas geografi (var de bor) ofta skiljer sig åt. Det betyder att filmarbetare ofta arbetar i andra regioner än där de bor. I resultatet från enkätstudien kan vi också se att mer än 25 procent av de som besvarat enkäten ofta arbetar i ett annat län än där de bor. Detta varierar dock mycket beroende på i vilket län filmarbetarna bor. Hälften av filmarbetarna som bor i Skåne och 40 procent av de som bor i Stockholms län arbetar ofta i ett annat län, medan det bara är 17 procent av filmarbetarna som bor i Norrbotten som ofta arbetar utanför länet⁴.

Ett ofta återkommande förhållande är att kvinnor i genomsnitt har ett mer begränsat rörlighetsfält än vad män har, vilket vi även kan identifiera bland filmarbetarnas som besvarat enkäten. En större andel av männen än kvinnorna arbetar ofta utanför de län där de bor. Denna olikhet mellan kvinnor och män blir allra tydligast om man ser till arbete utomlands. Bland dem som besvarat enkäten och som anger att de ofta arbetar utomlands utgör kvinnorna endast drygt 20 procent. I figur 5 återges var filmarbetarna oftast arbetar oavsett i vilken region de bor.

Figur 5. Antal filmarbete som anger att de ofta arbetar i olika regioner.

Källa: Egen undersökning

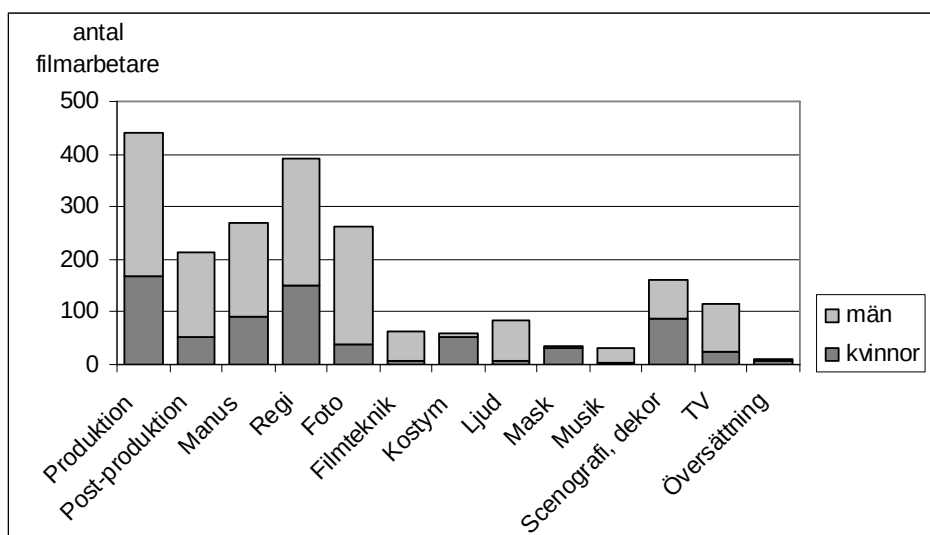
Tidigare nämnde vi att filmarbetare inte är en yrkesgrupp utan är en kategori just därför att ett stort antal vitt skilda yrken är representerade. För vår diskussion om yrke har vi följt indelningen som Svenska Filminstitutet använder i sin Filmarbetarkatalog samt lagt till ytterligare tio yrken på förslag från regionala produktionscentrum. I enkäten gav vi 67 olika yrken som svarsalternativ och möjlighet att markera flera yrken⁵. Mer än 70 procent av dem som besvarat enkäten har angett att de har mer än ett yrke. I genomsnitt har de som svarat på

⁴ Här är det dock viktigt att påminna om att det är förhållandevis få filmarbetare i Norrbotten som har svarat på enkäten. Därför bör denna uppgift tolkas med försiktighet.

⁵ Se bilaga 2 där hela enkäten återges.

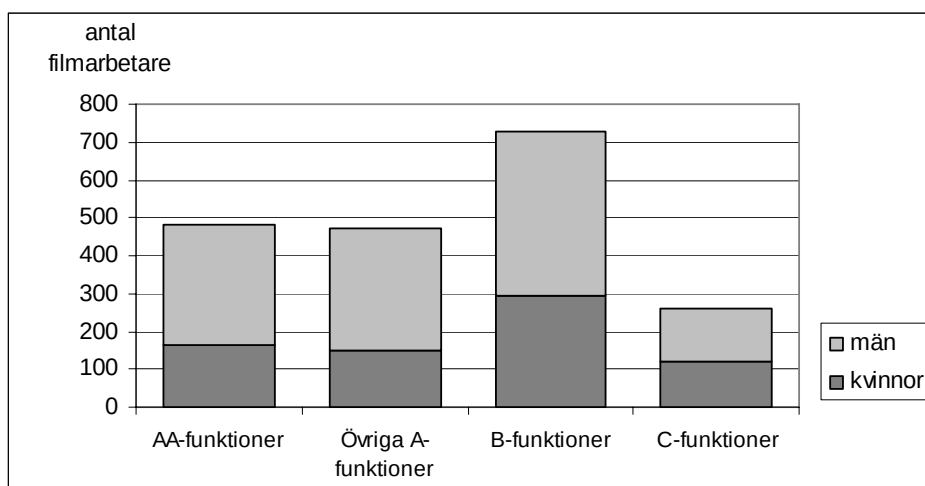
enkäten 3 filmarbetyrken och upp till 5 yrken är vanligt. Det största antalet som en filmarbetare har angivit i sitt enkätsvar är 20 yrken.

De 67 yrkena i enkäten tillhör 13 olika huvudgrupper. Dessa är produktion, postproduktion, manus, regi, foto, filmteknik, kostym, ljud, mask, musik, scenografi och dekor, TV samt översättning. Figur 6 visar antalet filmarbetare, uppdelade på kvinnor och män, med yrken inom respektive huvudgrupp. Produktion, post-produktion, manus, regi och foto är de största kategorierna. Om vi använder jämförelsetalet att 40 procent av dem som besvarat enkäten är kvinnor kan man se att några yrkesgrupper har särskilt stor avvikelse från den genusstrukturen. Inom post-produktion, foto, filmteknik, ljud, musik och TV, är andelen kvinnor låg. Å andra sidan är kvinnor högt överrepresenterade inom kostym, mask, scenografi och dekor och översättning. En sådan struktur för den ojämna könsfördelningen med en kraftig manlig dominans inom mer 'hårda' teknikinriktade yrken och med en mer kvinnlig dominans inom mer 'mjuka' teknikinriktade yrken som rör kläder, smink och dekor känns igen från genusstrukturen på arbetsmarknaden i stort.

Figur 6. Antal filmarbetare fördelade på olika huvudgrupper för yrken
Källa: Egen undersökning

Ett annat sätt att kategorisera yrken är att se till en gradering i A-, B- och C-funktioner. A-funktioner har i filmprojekten ansvaret för den konstnärliga utformningen av projektet. Det finns A-funktioner inom många filmyrken; i produktion, post-produktion, manus, regi, foto, kostym, ljud, mask, musik, scenografi och TV. Vi har valt att särskilja tre A-funktioner, producent, regissör och manusförfattare, som har en avgörande roll både för att ett projekt ska starta och för hur filmen sedan tar form. Här kallar vi dessa nyckelfunktioner för AA-funktioner. Bland dem som svarade på enkäten angav 277 filmarbetare att de var producenter. Av dessa hade 102 personer (37 %) inkomster från långfilmsproduktion/TV drama år 2005. Två tredjedelar av dessa producenter var män och en tredjedel kvinnor. Kvinnorna är också något underrepresenterade inom de övriga A-funktionerna. B-yrken är sådana som förutsätter yrkesspecialistkunskaper inom film medan C-funktioner är sådana som är mindre kvalificerade. Kvinnor är något överrepresenterade inom C-funktionerna, sett i förhållande till jämförelsetalet på 40 procent kvinnor.

Figur 7. Antal filmarbetare fördelade på olika yrkesfunktioner

Not: AA = producent, regissör och manusförfattare

A-funktioner = funktioner med ansvar för den konstnärliga utformningen

B-funktioner = funktioner som kräver filmarbetare med specialistkunskaper

C-funktioner = mindre kvalificerade filmarbetarfunktioner

Källa: Egen undersökning

...och försörjning

Filmbranschen är en attraktiv bransch och det finns ett stort intresse för att arbeta med film. Det betyder också att det är stor konkurrens om finansiering och jobb. Filmproduktion sker i projektform, i högst flexibla organisationer. Detta gör att filmjobb är temporära. Osäkerheten och oregelbundenheten i filmbranschen innebär stora utmaningar för filmarbetarnas försörjningsmöjligheter. För att få bättre kunskap om hur filmarbetare hanterar de här utmaningarna ställde vi en fråga i enkäten om vilka inkomstkällor man hade haft under 2005. Filmarbetarna kunde fylla i flera alternativ. Den vanligaste inkomstkällan under 2005 var från långfilm. Drygt hälften av dem som svarat på enkäten hade sådana inkomster. Vi återkommer nedan med en mer detaljerad redovisning om dem som svarat att man försörjer sig helt eller nästan helt på sådan verksamhet. De näst vanligaste försörjningsskällorna var sedan kortfilm, dokumentärfilm, reklamfilm samt A-kassa med mer än 200 svar i varje kategori. Fler än 100 filmarbetare hade haft inkomster från en eller flera av följande verksamheter; novellfilm, TV-produktion utom drama, utbildnings- och beställningsfilm, teater, andra media än film, filmpedagogisk verksamhet samt jobb som inte hade något med deras filmyrke att göra. Sammanfattningsvis försörjde sig filmarbetarna i undersökningen alltså både på jobb inom icke-kommersiella och kommersiella filmproduktioner. Dessutom hade man också inkomster från branscher som ligger nära filmbranschen men även från helt andra typer av verksamheter. Det är värt att notera att A-kassan utgör en viktig inkomstkälla. Nästan en fjärdedel av filmarbetarna som svarat på enkäten hade haft A-kassa någon gång under 2005. Är det så att mångsysslandet och de förhållandevis vanliga perioderna av arbetslöshet speglar en generell erfarenhet av att det finns för lite möjligheter till filmjobb? Ja, merparten av dem som svarat på enkäten tycker att det är brist på filmjobb och brist på finansiering för filmprojekt. Men samtidigt svarade 40 procent av filmarbetarna att de inte tycker att de har mindre filmjobb än de önskar. En del av dessa filmarbetare jobbar också inom andra branscher, något som kan tyda på att man ser fördelar med att inte enbart arbeta inom filmbranschen.

Denna aspekt – att filmarbetare visserligen förenas av att man arbetar inom samma bransch men inte avgränsas av detta kriterium – är intressant i studier av kulturella näringar som

filmbranschen. Det är särskilt intressant i förhållande till branschens roll för regional utveckling och tillväxt. Den regionala effekten av sysselsättning och verksamheter inom filmbranschen, och andra kreativa näringar, behöver inte stå i direkt proportion i förhållande till dess kvantitativa storlek. Ekonomiska aktiviteter som genererar nya kopplingar och relationer till andra branschen och verksamheter kan vara extra betydelsefulla för innovationsprocesser och utveckling av nya produkter och marknader.

Av de många filmarbetare som har svarat att de har ett företag – drygt 500 – är det 311 (61%) som har företag som också riktar sig till andra branscher än filmbranschen. Exempel på andra marknader för dessa företag är teater, skola, dagis, vård, gallerier, nöjesfält, mat, muséer, utbildning, musik, radio, kläddesign, konst, kosmetiska behandlingar, författare, turism, IT, Internet, web, journalistik, PR, formgivning, stillbildsfoto, konferenser, brud- och festskrädderi, dataspel, hästvård, redovisning och bygghantverk. Återigen får vi ett exempel på mångfalden hos filmarbetarkåren.

Vi har sett ovan att genusstrukturen för filmyrken och filmarbetarnas rörlighetsfält avspeglar en tydlig genusstruktur i samhället i stort. Också när det gäller filmarbetarna som har ett företag återspeglas den generella genusstrukturen i samhället, där det är fler män som är företagare än kvinnor. Endast drygt en fjärdedel av filmarbetarna som har företag är kvinnor.

Denna bild av filmarbetare som försörjer sig genom att ha olika yrken och genom att arbeta inom olika branscher kan man tolka som en bild av en kreativ och flexibel yrkeskår, med förmåga att ställa om och finna olika försörjningskällor. Man kan också tolka resultatet som en bild av en ansträngd bransch med en besvärlig situation för de som vill försörja sig på film. Detta leder diskussionen vidare till frågan om hur man får eller skapar jobb inom filmbranschen, något som är temat i nästa avsnitt.

Får eller skapar jobb

För många av filmarbetarna som svarat på enkäten är inte filmjobb något man får utan något man skapar genom att utveckla och försöka driva idéer fram till filmprojekt. Om man antar att funktionerna producent, regissör och manusförfattare har huvudroller i skapande av filmprojekt är det intressant att notera att så många som 484, motsvarande 44 procent av dem som svarat, har angett att man arbetar inom dessa yrken med olika typer av filmproduktion.

Drygt 85 procent av dem som svarat på enkäten är frilansare. Många har ett eget företag (46 %), men få har anställda. Att ha ett företag behöver inte betyda att man har en funktion i skapandet av filmprojekt utan är för många en juridisk form för sitt frilansande. För många filmarbetare med företag handlar det om att man behöver ”skaffa sig jobb” snarare än att man kontinuerligt blir tilldelad arbetsuppgifter som anställd.

Eftersom studien har ett särskilt fokus på långfilm har vi ställt frågor om vad man gjort innan man fick sitt första jobb inom långfilm, och hur man fick det första långfilmsjobbet. Resultatet visar att cirka 70 procent hade jobbat med någon form av filmrelaterad verksamhet innan man deltog i sin första långfilmsproduktion. Drygt en fjärdedel hade före sitt första långfilmsjobb eller jobb med TV-drama arbetat med kortfilm. Dokumentärfilm och novellfilm var något mindre vanligt som erfarenhet före första långfilmsjobbet. Nästan en femtedel av dem som svarat hade jobbat med reklamfilm innan första långfilmsjobbet. Det är intressant att 28 procent inte hade någon filmrelaterad erfarenhet alls innan första långfilmsjobbet. När det gäller erfarenheterna före första långfilmsjobbet finns det en genusstruktur. Bland de

filmarbetare som svarat på enkäten har män i större grad en bakgrund inom film än vad kvinnorna har. Det är också slående att nästan en tredjedel av männen hade erfarenhet från kommersiell film.

Den allra viktigaste faktorn för det första filmjobbet inom långfilm är personliga kontakter. 60 procent av dem som svarade bedömde kontakterna som viktigast, följt av referenser. För första långfilmsjobbet var också utbildningen betydelsefull. Detta har 30 procent av filmarbetarna svarat. Att arbetsförmedling och platsannonser har spelat en roll vid det första långfilmjobbet är mycket ovanligt. Efter den första erfarenheten från arbete inom långfilm förstärks ytterligare betydelsen av personliga kontakter och tidigare filmjobb blir helt avgörande för möjligheten att få framtida jobb. En av dem som svarat på enkäten beskriver detta beroende av personliga kontakter för att få filmjobb:

– Jag vill gärna arbeta med långfilmsproduktion och TV-dramaproduktioner. Har dock inte hittat rätt bland mina egna kontaktnät.

Eftersom filmbranschen organiseras genom tidsbegränsade projekt med flexibel bemanning antog vi att det är viktigt att man gör sig synlig och skapar rika nätverk för att öka chansen att bli tillfrågad och involverad när nya filmprojekt bemannas. Därför frågade vi på vilket sätt filmarbetare gör sig synliga i branschen. Återigen var de tidigare filmjobben betydelsefulla, och 71 procent av dem som svarade menade att detta var ett sätt att göra sig synlig. Hälften av filmarbetarna gör sig synliga genom att finnas med i register. Många i branschen, 40 procent, deltar i filmfestivaler. Geografiskt har man framförallt kontakter inom Sverige men många kan också berätta om vidare relationer till Norden, Europa och globalt. Det är tydligt att Norden är viktigt för filmarbetarnas kontaktnät. Även när det gäller kontaktnätens geografi kan vi se en genusskillnad som är en återspeglning av den geografiska rörligheten på arbetsmarknaden i stort. Kvinnor med hemmavarande barn har i betydligt mindre utsträckning än män med hemmavarande barn internationella kontakter.

De som lever på långfilm

Det är endast en fjärdedel, eller 283, av dem som svarat som under 2005 hade 75 procent eller mer av sina inkomster från långfilm och/eller TV-drama. Vi har tittat lite närmare på vad som karaktäriserar den här gruppen och hur dessa 283 personer har svarat. Av dessa långfilmsarbetare är hälften mellan 26 och 40 år. Bland alla filmarbetare som svarat var andelen i den åldersgruppen något lägre (45 procent). Av dem med 75 procent eller mer av sina inkomster från långfilm år 2005 var 114 (40 procent) kvinnor. Knappt en fjärdedel av dessa långfilmsarbetare var producenter. Långfilmsarbetarna är överrepresenterade i Stockholms län. 54 procent av dem som har merparten av sina inkomster från långfilm bor i länet. Av alla som svarat på enkäten bor 44 procent i Stockholms län. Ser vi närmare på de övriga produktionsregionerna Västra Götaland, Skåne och Norrbotten, är långfilmsarbetarna i Västra Götaland överrepresenterade och de i Norrbotten starkt underrepresenterade. Det är endast en filmarbetare som bor i Norrbotten som angett att inkomsten från långfilm 2005 motsvarade 75 procent eller mer av hela inkomsten⁶. Av de 283 långfilmsarbetarna bodde endast 18 personer utanför de huvudsakliga produktionslänen. Dessa bodde i Örebro, Östergötland, Dalarna, Halland, Kalmar och Södermanland.

⁶ Här är det dock viktigt att igen påminna om att det är förhållandevis få filmarbetare i Norrbotten som har svarat på enkäten och att denna uppgift därför ska tolkas med försiktighet.

Vi vill lyfta fram kommentarer från denna grupp av filmarbetare som har stora delar av sin inkomst från långfilmproduktion. Vi tror att det kan vara av intresse eftersom de bör vara extra väl insatta i långfilmsbranschen. Enkäten har ett rikt material där många filmarbetare skrivit egna kommentarer om tillvaron som filmarbetare i Sverige. Vårt urval belyser några av många olika frågor som kommit upp.

Här finns formuleringar som kommenterar regionaliseringen och de villkor denna ställer på filmprojekt...

– Gör mer film i Stockholm!! Hjälp filmpoolen i Stockholm med mer pengar. Det är ändå samma människor som arbetar över hela Sverige. De tvingas runt som nomader nu. Dessutom utnyttjas unga människor i branschen att skriva sig under ett år i tex Trollhättan för att fylla kvoten av lokal arbetskraft. De äldre och erfarna orkar inte längre flänga runt och bo på hyrda ställen under långa perioder.

– Film i Väst och andra regioner har tillfört en hel del i filmsverige. Både bra och dåligt. Många filmer som inte skulle ha gjorts tidigare, har blivit gjorda tack vare dessa. Med miljöer som speglar småstad och landsbygd. Nackdelar är att man gör filmer som skall föreställa Stockholm på dessa platser också, av finansiella skäl. Och om 70% av filmarbetarna bor i Stockholm, är det lite tråkigt att över 70% av långfilmerna görs i de andra regionerna.

– Sverige behöver manusförfattare. 90% av svensk TV-drama och långfilm är ju katastrof. Kan "lilla" Danmark så kan väl vi. Ge lokala filmarbetare andra positioner än kaffekokare och chaufförsjobb. Det är tragiskt och se samma stockholmsansikten kуска runt i landet och sno filmpoolerna på pengar och ge polarna jobben.

– Jag tycker att det är synd att det fortfarande görs för lite film i Skåne.

Filmarbete i Skåne: Filmarbetet är idag väldigt koncentrerat på Stockholm och Göteborg. Tyvärr så har det som gett filmarbetare i Skåne flest jobb också försvunnit, nämligen SVT Malmös dramaavdelning. Och det rustas ner allt mer på SVT i Malmö. Det finns inte många stora filmbolag i Skåne som står helt på egna ben än. Men det håller på att växa fram några som vi sätter stort hopp till.

– Sverige borde se till att skapa en statligt finansierad filmpolitik. Det är för mycket folk vid bordet när det beslutas om vilken väg filmen ska gå. Det handlar inte enbart om hur många pengar som beviljas, men om hur pengarna placeras. Fyra regioner räcker till. Utvecklas bör Skåne, Stockholm, VG och Norrland. Det finns tillräckligt med kapacitet.

Andra kommenterar könsstrukturen och möjligheten för småbarnsföräldrar...

– Bättre arbetsvillkor för rekvisitörer/betald övertid, skulle innebära att fler duktiga rekvisitörer slapp bli utslitna i förtid. De kvinnodominerande yrkesgrupperna måste bli lika starka i sina krav på rättigheter som ex elektriker och ljud är.

– Jag upplever just nu ett stort problem att fortsätta att arbeta med film och TV-produktion på grund av att jag har skaffat barn och inte kan arbeta på annan ort. /.../ Jag tycker inte heller att man som frilans har någon möjlighet riktigt att ha småbarn, om inte huvudfunktionerna i produktionen också är småbarnsföräldrar... då har man en automatisk förståelse för det.

Här finns också kritik mot arbetsförhållandena i branschen...

– Det borde utvecklas en slags lärlingsanställning med lön. Eftersom så många utnyttjas som praktikanter. Det finns också ett överskott på mediautbildningar. Utbildningarna borde kombineras med bättre organiserad praktik/lärling eftersom det ger bra komplement till utbildning

– Man skulle diskutera varför svenska filmarbetare har så märklig lönesättning jämfört med t.ex Danmark och Norge. Yrkesgrupper som t.ex rekvisitörer riskerar att utarmas p.g.a usla lönevillkor och för långa arbetstider i förhållande till lönen. Övertid borde diskuteras liksom planeringen av projekt och vad som faktiskt borde kunna avkrävas en produktionsledare. Korrekta arbetsbeskrivningar etc.

– Alla pratar om bristen på bra manus, men ytterst få verkar förstå sambandet mellan manusförfattarens arbetsvillkor och manuset.

– Jag har nu försörjt mig på film i 25 år, men aldrig har jag haft pengar över eller kunnat se framåt med tillförsikt.

– En förutsättning för mig har varit att ha försörjning på annat håll för att kunna vara tillgänglig för filmjobb.

– Vill man jobba med film som jag inom regi måste man vara en spindocter av guds nåde. Det kan nog fungera om det bara fanns lite lite mer pengar...

Andra kommentarer som rör filmarbetets typiska projektorganisation pekar mer på potentialen...

– Svensk filmbransch har ett jättestort problem eftersom man inte har insett att dom allra flesta människor besitter en multikompetens. En mängd människor kommer in och avlöser varandra ständigt istället för att utnyttja de människor som redan är inblandade. Detta gör att projekten brister i kontinuitet och det finns sällan någon som har en bra och övergripande bild av projektet efter slutförandet.

3. Nya svar och nya frågor

Denna rapport handlar om den regionaliserade filmproduktionen i Sverige sett ur ett filmarbetarperspektiv. Vi har haft ett extra stort intresse för filmarbetarnas och filmarbetets geografi och för filmarbetarnas försörjningsstrategier. Vi har också diskuterat frågor om genusstrukturen.

För att börja med geografien kan vi se Stockholms och Västra Götalands dominans inom branschen. Detta gäller både i förhållande till var filmarbetarna bor och var de som svarat säger att de ofta jobbar. Men det betyder inte att filmarbetare i Stockholm eller i Västra Götaland bara arbetar i sin egen region. Tvärtom är det vanligt att man också arbetar utanför sin region. Det gäller för 40 procent av filmarbetarna som bor i Stockholms län och för 27 procent av filmarbetarna som bor i Västra Götaland. Regionaliserad filmproduktion betyder alltså inte att det skapas slutna självförsörjande inspelningsregioner utan det typiska är flöden av arbetskraft från olika regioner till olika filmprojekt. Dessa flöden går inte bara i riktningen från Stockholms län och till de andra regionerna även om det är en dominerande bild. Den geografiska rörligheten är mer komplex.

Försörjningsstrategierna för de filmarbetare som svarat på enkäten är också komplexa. Man har inte enbart inkomster från filmproduktion av olika slag utan även från andra näringar än film. Bakom beskrivningarna om hur man arbetar inom olika branscher och hur man vänder sig till olika marknader kan vi ana en kreativ och dynamisk filmarbetarkår. Samtidigt är många filmarbetare pressade och trötta. Många vill jobba med filmjobb och det är endast få förunnat att kunna försörja sig på detta. En majoritet tycker att det är brist på jobb och brist på finansiering. Nästan en fjärdedel av dem som besvarat enkäten hade inkomster från A-kassan år 2005. Branschen är tuff med stor konkurrens om jobben och filmarbetare i enkäten vittnar om låga löner och ersättningar för hårt arbete under en filmproduktion. Personliga kontakter är avgörande för att få filmjobb.

Studien visar att det finns genusstrukturer bland filmarbetare som avspeglar de genusstrukturer som finns i arbetslivet och samhället i stort. Kvinnorna är underrepresenterade bland företagarna, de har yrken som överlappar med traditionella kvinnojobb och de har en mindre geografisk räckvidd. I Svenska Filminstitutets årsberättelse för 2005 visas en ojämn fördelning av institutets förhandsstöd, från vilket en mindre andel tillfaller kvinnor än män. Flera av filmarbetarna i enkäten kritiserar också de ojämlika villkoren för kvinnor och män i sina kommentarer.

Enkäten skickades ut med e-post och brev från Svenska Filminstitutet. Vi är tacksamma för detta därför att vi tror att det har bidragit till en högre svarsfrekvens än om enkäten skickats från Stockholms universitet. Det faktum att enkäten har kommit från SFI kan också innebära att de som har svarat har tänkt sig institutet som mottagare av den enkät man fyllt i, och i svaren finns kommentarer som är synpunkter på den filmpolitik som verkställs från SFI. I enkäten har vi också frågat filmarbetarna om de har några kontakter med de regionala produktionscentrumen i landet. Man kan säga att dessa frågor handlar om den regionaliserade filmpolitiken i praktiken. Många av filmarbetarna som svarat har sådana kontakter. Genom enkätstudien har vi kunnat visa att den regionaliserade filmpolitiken verkligen har genererat

en ny filmkarta. I Västra Götaland och i Skåne kan man se regionala filmarbetarkårer som intensivt och aktivt deltar i nätverk och i relationer; regionalt, nationellt och internationellt.

Med denna enkätstudie har vi kompletterat resultaten från vår tidigare undersökning om film och regional utveckling i ett policyperspektiv och som framförallt var grundad på intervjuer och existerande material om regionaliseringen av filmproduktionen i Sverige. En analys av det insamlade materialet från enkäten som till stora delar är ett kvantitativt material, och som så långt det är möjligt är en totalundersökning, har vi kunnat generera svar på de frågor vi ställt oss. Samtidigt har nya frågor vuxit fram. Vi slutar som vi började, antagandet om mångfald och heterogenitet i filmarbetarkåren har infriats med all skärpa. Inom branschen finns stora ansträngningar för finansiering samtidigt som nya kreativa miljöer har utvecklats. Genom enkäten har vi kunnat presentera en bild framförallt av hur många och hur mycket, och exempel på olika vägar för försörjning och karriär inom filmbranschen. Ur dessa resultat kan vi formulera intressanta frågor för fördjupade studier i en kvalitativ studie. De frågor vi skulle vilja utveckla då handlar om filmarbetarnas resurser på bred front; utbildning, erfarenheter, finansiella möjligheter, kontaktnätverk med mera. Hur hänger dessa resurser samman med möjligheterna att livnära sig på filmarbete?, och Vad är det som genererar skillnader för kvinnors och mäns förutsättningar i "filmsverige"?

Referenser

Dahlström, M., Bjarnadóttir, H., Hermelin, B., Jørgensen, J., Lähteenmäki-Smith, K., Rusten, G. Skúladóttir, M.G. & Wengström, E. 2005a. *Film och regional utveckling i Norden*. Svenska Filminstitutet och Nordregio. Stockholm.

Dahlström, M., Hermelin, B. & Wengström, E. 2005b. Regionaliserad filmpolitik i Sverige. Dahlström, M. et al. *Film och regional utveckling i Norden*. Svenska Filminstitutet och Nordregio. Stockholm.

SFI (2006) Svenska Filminstitutet Verksamhetsberättelse 2006. Stockholm. Tillgänglig online: www.sfi.se

Bilaga 1. Bakgrund till enkätundersökningen och undersökningens metod

Den genomförda enkätstudien till filmarbetare i Sverige som denna rapport redovisar har sin bakgrund i projektet "Film och regional utveckling i Norden" som genomfördes 2005 i samarbete mellan Stockholms universitet, SFI och Nordregio. Projektet publicerade boken "Film och regional utveckling i Norden" som kan beställas från SFIs och Nordregios hemsidor (www.sfi.se och www.nordregio.se). Här presenteras utvecklingen av filmproduktion och dess geografi i de Nordiska länderna och framförallt i ett politik- och policyperspektiv. Långfilmsproduktion var i fokus. En konferens på samma tema hölls vid Svenska Filminstitutet i november 2005 i Filmhuset på Gärdet i Stockholm. Där deltog runt 120 personer från alla nordiska länder. Alla nationella filminstitut i Norden var representerade, liksom personer från filmbranschen, politiska aktörer och forskare. Studien och diskussionerna vid konferensen visade tydligt att det behövs mer kunskap, inte minst om var filmarbetarna bor, var filmjobben finns och hur filmarbetarna försörjer sig.

Då det kom en inbjudan till de båda svenska forskarna i det nordiska filmprojektet, Margareta Dahlström vid Nordregio och Brita Hermelin vid Stockholms universitet, att skriva en vetenskaplig artikel om filmbranschens geografi i Sverige så gav det ett tillfälle att gå vidare i frågor som konferensen vid filminstitutet utmynnade i. Vi valde då att samla in nytt material via en enkätstudie till landets filmarbetare. Denna utformades och har genomförts av Nordregio och Stockholms universitet i samarbete med Svenska Filminstitutet.

För kontaktinformation till landets filmarbetare har vi använt SFIs Filmarbetarkatalog som utgångspunkt. I tillägg har vi med stöd från samtliga regionala resurs- och produktionscentrum i landet fått tillgång till kontaktinformation till ytterligare filmarbetare i landet. Den definition av filmarbetare som har använts vid sammanställningen av listan med kontaktinformation har tagits fram i diskussion med SFI och de regionala resurs- och produktionscentrumen i landet och lyder som följer: "Filmarbetare är den person som sedan 2003 har arbetat avlönat på minst en filmproduktion. Denna filmproduktion kan vara inom kortfilm, dokumentärfilm, novellfilm, långfilm eller TV-drama." Tillsammans fick vi en lista på 2 665 personer till vilka enkäten sändes via e-post eller brev. Självklart har vi inte fått kontaktinformation till alla filmarbetare som bor i Sverige, men den lista vi fick fram är så långt det har varit möjligt heltäckande. Enkäten sändes ut den 13 september och efter två påminnelser stängdes enkäten den 9 oktober. Vid enkätens stängning hade 1 104 personer svarat. 17 personer hade strukits från listan därför att de var avlidna eller själva hade meddelat att de inte längre var filmarbetare. Beräknat på återstående 2 648 personer är svarsfrekvensen 42 procent. Vi vill också tydliggöra att listan med kontaktinformation till landets filmarbetare som vi sammanställt för enkätundersökningen utifrån SFIs Filmarbetarkatalog och information från de regionala resurs- och produktionscentrumen existerar enbart för det här forskningsprojektet.

Innan vi skickade ut enkäten diskuterades den med flera tjänstemän på SFI och flera aktörer inom övriga "filmsverige" har kritiskt granskat och kommenterat tidigare utkast på enkäten. Den har också testats på fyra filmarbetare inom olika yrken och i olika delar av landet. Enkäten återfinns i bilaga 2 i den här rapporten. Enkätmetoden för att samla in data har sina styrkor och svagheter. Styrkan är att man kan undersöka en stor population. Vi har haft

ambitionen att göra en totalundersökning av samtliga filmarbetare i landet. Enkäten omfattade 33 frågor och många av dessa frågor kombinerade förvalsalternativ med utrymme för eget formulerade svarsalternativ och mer utförliga kommentarer. Många av dem som har svarat har utnyttjat enkätens möjligheter att ge kommentarer och förtydligande och vi är väldigt tacksamma för det då det har gett ett rikt material av mer kvalitativa data om landets filmarbetare och de förhållanden som råder för filmarbete.

Nackdelen med enkätundersökningar är att det är svårt att få hög svarsfrekvens och att man inte kan kontrollera hur den som svarar förstår frågorna. Detta innebär att man endast bör dra slutsatser från tydliga tendenser i materialet och inte från små variationer, och att man kontinuerligt måste göra rimlighetsbedömningar av resultatet. Med erfarenheten från arbetet inom projektet "Film och regional utveckling i Norden" då vi i den svenska studien besökte samtliga regionala produktionscentrum och genomförde 34 intervjuer, och i och med att vi sedan dess har presenterat och diskuterat studiens resultat i olika sammanhang börjar vi känna oss orienterade i filmbranschens förutsättningar och villkor. Vi har därmed haft möjligheter att förhålla oss källkritiskt till enkätens resultat.

Genom enkätstudien till Sveriges filmarbetare som genomfördes under hösten 2006 har vi fått ett rikt och intressant empirisk datamaterial om filmarbetare i Sverige. Idag, drygt ett år efter konferensen vid Filminstitutet och avrapporteringen av projektet "Film och regional utveckling in Norden", kan vi faktiskt ge väl grundande svar på frågorna om var filmarbetarna bor, var filmjobben finns och hur filmarbetare i Sverige försörjer sig. Vi vill tacka alla som tagit sig tid med att svara. Vi frågade också efter om filmarbetarna kunde tänka sig att bli intervjuade i studien och det är glädjande att cirka hälften de 1 104 personer som svarat på enkäten har sagt sig villiga till detta. Vi planerar att genomföra intervjustudier av ett urval av dem som ingick i enkätstudien, men dessa studier är ännu inte påbörjade.

Bilaga 2. Enkätformuläret

För kopia av det webbaserade enkätformuläret, se nästföljande sidor.

Enkät till filmarbetare september 2006

Välkommen till enkäten om filmarbetare i Sverige. Enkäten är ett resultat av de behov av mer kunskap som identifierades vid konferensen om Film och regional utveckling i Norden vid Svenska Filminstitutet, november 2005. Enkäten är sammanställd av Stockholms universitet och Nordregio i samarbete med SFI. Du kommer att kunna läsa om resultaten på SFIs hemsida senare i höst. Ytterligare information om studien och enkäten finns sist i enkäten. För att du ska komma fram till frågorna måste du skriva lösenordet som du fått antingen via e-mail eller i brev.

Lösenord

Den här enkäten kräver att du anger ett lösenord innan svaren skickas in. Skriv in lösenordet i rutan ovan!

Nu har du kommit fram till frågorna. Enkäten tar cirka 15 minuter att fylla i.

För insamling av enkätsvaren behöver vi veta vilka som svarat. Därför ber vi att du som fått förfrågan via e-mail fyller i din e-mailadress nedan och du som fått förfrågan med post anger ditt kodnummer. De som inte har svarat får en påminnelse via e-mail och via brev. När insamlingen av enkätsvar avslutats förstörs alla möjligheter att identifiera personer i undersökningen. Vi garanterar dig fullständig anonymitet i bearbetning och redovisning av resultatet. Bearbetning av inkomna svar sker vid Stockholms universitet.

Jag har fått förfrågan om att fylla i enkäten via...

- ☐ e-mail - ange din e-mailadress nedan
☐ brev - ange ditt kodnummer nedan

Ange din mail-adress, alternativt kodnummer här. Vi måste ha denna uppgift för att ditt enkätsvar ska vara giltigt.

A. Person

1. Jag är

- ☐ kvinna ☐ man

2. Jag är

- ☐ under 25 år
☐ 26-40 år

- ☐ 41-65 år
- ☐ över 65 år

3. Min familjesituation är... (Du kan fylla i flera alternativ)

- ☐ jag är ensamstående
- ☐ jag är sammanboende
- ☐ jag har hemmaboende barn

Annat

4. Ange alla dina filmutbildningar. (Du kan fylla i flera alternativ)

- ☐ Gymnasium
- ☐ Folkhögskola
- ☐ KY-utbildning
- ☐ Studieförbund
- ☐ Utbildning via Arbetsförmedlingen
- ☐ Dramatiska institutet
- ☐ Filmhögskolan i Göteborg
- ☐ Har ingen filmrelaterad utbildning
- ☐ Högskoleutbildning där film ingår (ange vilken nedan)
- ☐ Annan utbildning (ange vilken nedan)

Ange annan högskoleutbildning eller annan utbildning här ...

5. Mitt yrke är... (Du kan fylla i flera alternativ)

- ☐ PRODUKTION: producent
- ☐ PRODUKTION: produktionsledare
- ☐ PRODUKTION: inspelningsledare
- ☐ PRODUKTION: produktions- och inspelningsassistent
- ☐ PRODUKTION: produktionsekonom
- ☐ PRODUKTION: animatör
- ☐ PRODUKTION: chaufför
- ☐ PRODUKTION: rollsättare
- ☐ PRODUKTION: platschef
- ☐ PRODUKTION: line producer
- ☐ PRODUKTION: produktionskoordinator
- ☐ POSTPRODUKTION: efterarbetsansvarig
- ☐ POSTPRODUKTION: klippare
- ☐ POSTPRODUKTION: klippassistent
- ☐ POSTPRODUKTION: on-lineredigerare
- ☐ POSTPRODUKTION: videoredigerare
- ☐ MANUS: manusförfattare
- ☐ MANUS: dramaturg
- ☐ MANUS: storyboardtecknare
- ☐ REGI: regissör
- ☐ REGI: regiassistent
- ☐ REGI: scripta

- ☐ REGI: inspelningsledare
- ☐ REGI: FAD
- ☐ REGI: SAD
- ☐ REGI: TAD
- ☐ REGI: runner
- ☐ FOTO: filmfotograf
- ☐ FOTO: B-foto
- ☐ FOTO: C-foto
- ☐ FOTO: stillbildsfotograf
- ☐ FOTO: steadicamoperatör
- ☐ FOTO: undervattensfotograf
- ☐ FOTO: videofotograf
- ☐ FILMTEKNIK: elektriker
- ☐ FILMTEKNIK: elektrikerassistent
- ☐ FILMTEKNIK: passare
- ☐ KOSTYM: kostymör
- ☐ KOSTYM: kostymassistent
- ☐ KOSTYM: skräddare
- ☐ KOSTYM: patinerare
- ☐ LJUD: inspelningstekniker
- ☐ LJUD: ljudläggare
- ☐ LJUD: mixare
- ☐ LJUD: trampoline
- ☐ MASK: maskör
- ☐ MASK: maskassistent
- ☐ MASK: sminkör
- ☐ MASK: perukmakare
- ☐ MUSIK: kompositör
- ☐ SCENOGRAFI OCH DEKOR: scenograf
- ☐ SCENOGRAFI OCH DEKOR: scenografassistent
- ☐ SCENOGRAFI OCH DEKOR: rekvisitör
- ☐ SCENOGRAFI OCH DEKOR: rekvisitörsassistent
- ☐ SCENOGRAFI OCH DEKOR: attributör
- ☐ SCENOGRAFI OCH DEKOR: byggledare
- ☐ SCENOGRAFI OCH DEKOR: snickare
- ☐ SCENOGRAFI OCH DEKOR: dekormålare
- ☐ SCENOGRAFI OCH DEKOR: location scout
- ☐ SCENOGRAFI OCH DEKOR: produktionsdesigner
- ☐ TV-fotograf
- ☐ TV-ljud
- ☐ TV-ljus
- ☐ TV: bildproducent
- ☐ TV: live-scripta
- ☐ ÖVERSÄTTNING: filmöversättare
- ☐ ÖVERSÄTTNING: medieöversättare

Annat

6. I vilket län bor du?

- ☐ Blekinge
- ☐ Dalarna
- ☐ Gotland
- ☐ Gävleborg
- ☐ Halland
- ☐ Jämtland
- ☐ Jönköping
- ☐ Kalmar
- ☐ Kronoberg
- ☐ Norrbotten
- ☐ Skåne
- ☐ Stockholm
- ☐ Södermanland
- ☐ Uppsala
- ☐ Värmland
- ☐ Västerbotten
- ☐ Västernorrland
- ☐ Västmanland
- ☐ Västra Götaland
- ☐ Örebro
- ☐ Östergötland

7. I vilken kommun bor du?**8. Ange var du oftast arbetar med film. Välj max. två alternativ.**

- ☐ I Norrbottens län
- ☐ I Skåne län
- ☐ I Stockholms län
- ☐ I Västra Götalands län
- ☐ Utomlands

I annan region i Sverige, nämligen...

9. Har du valt att flytta för att få jobba med film?

- ☐ Ja ☐ Nej

Jag har flyttat från: (ange ort)....

B. Försörjning**10. År 2005 jobbade jag med/hade inkomster ifrån föjande... (Du kan fylla i flera alternativ)**

- ☐ Långfilm och/eller TV-drama
- ☐ Kortfilm
- ☐ Novellfilm

- ☐ Dokumentärfilm
- ☐ Animerad film
- ☐ TV-produktion utom drama
- ☐ Utbildnings-/beställningsfilm
- ☐ Reklamfilm
- ☐ Musikvideo
- ☐ Jag hade inget filmjobb år 2005
- ☐ Musik
- ☐ Teater
- ☐ IT
- ☐ Andra media än film
- ☐ Filmpedagogisk verksamhet
- ☐ Jobb ej relaterade till mitt filmyrke
- ☐ A-kassa
- ☐ Studiemedel

Annat, nämligen...

11. Hur stor del av din försörjning under 2005 kom från arbete med långfilm och/eller TV-drama?

- ☐ 100%
- ☐ 75-99%
- ☐ 50-74%
- ☐ 25-49%
- ☐ mindre än 25%
- ☐ kan inte uppskatta
- ☐ jobbade inte med långfilm och/eller TV-drama år 2005

Kommentarer

12. Jag är... (Du kan fylla i flera alternativ)

- ☐ frilansare med egen firma
- ☐ frilansare utan firma
- ☐ anställd - ange i vilken typ av företag nedan
- ☐ annat

Ange här i vilken typ av företag du är anställd respektive annat sätt som du jobbar inom film

13. Har du ett företag inom film/företag som riktar sig till filmbranschen?

- ☐ Ja ☐ Nej - gå till fråga 16

Kommentarer

14. År 2005 hade mitt företag... (Du kan fylla i flera alternativ)

- ☐ inga anställda

- ☐ anställda (ange antal nedan)
- ☐ projektanställda för filmjobb (ange antal nedan)

Ange här antal anställda respektive projektanställda i ditt företag. Här kan du också skriva in övriga kommentarer till den här frågan.

15. Mitt företag riktar sig även till andra marknader än filmbranschen.

- ☐ ja (ange vilken marknad nedan)
- ☐ nej

Mitt företag vänder sig även mot följande marknad....

16. Har du mindre/färre filmjobb än du önskar? (Du kan fylla i flera alternativ)

- ☐ Nej
- ☐ Ja, det är brist på jobb i min del av Sverige
- ☐ Ja, det är brist på jobb även om jag är beredd att ta uppdrag på annat håll
- ☐ Ja, det är brist på finansiering till konkreta filmprojekt

Kommentar

C. Långfilm och TV-drama. Följande frågor gäller endast ditt deltagande inom produktion av långfilm och TV-drama under hela din yrkeskarriär. Har du inte deltagit i någon sådan produktion ännu, gå till fråga 32.

17. När i "produktionsprocessen" av en långfilm kommer ditt arbete i första hand in? (Du kan fylla i flera alternativ)

- ☐ I "utvecklingsfasen" dvs. i utveckling av manus, ansökningar för finansiering, bemanning av inspelningen, etc.
- ☐ I "produktionsfasen" dvs. vid inspelningen av filmen inklusive vid iordningsställande av dekor, kostymer, etc.
- ☐ I "post-produktionsfasen" dvs. vid den tekniska bearbetningen av inspelningen till färdig film

Kommentar

18. Vilket år arbetade du första gången inom långfilm eller TV-drama?

19. Innan jag arbetade med långfilm eller TV-drama första gången hade jag jobbat med... (Du kan fylla i flera alternativ)

- ☐ Kortfilm
- ☐ Novellfilm
- ☐ Dokumentärfilm
- ☐ Beställnings-/utbildningsfilm

- ☐ Musikvideo
 - ☐ Reklamfilm
 - ☐ Ingen filmrelaterad verksamhet
- Annat, nämligen ...

20. Vad var viktigt för att få ditt första projekt/jobb inom långfilm eller TV-drama? Välj max tre alternativ.

- ☐ Min utbildning
 - ☐ Referenser
 - ☐ Personliga kontakter
 - ☐ Tidigare filmjobb
 - ☐ Arbetsförmedlingen/platsannons
 - ☐ Familj och vänkrets
- Annat nämligen...

21. Vad är viktigast för att få eller skapa projekt/jobb inom långfilm eller TV-drama idag? Välj max tre alternativ.

- ☐ Min utbildning
 - ☐ Referenser
 - ☐ Personliga kontakter
 - ☐ Tidigare filmjobb
 - ☐ Arbetsförmedlingen/platsannons
 - ☐ Familj och vänkrets
- Annat nämligen...

22. Hur gör du dig synlig i filmbranschen? (Du kan fylla i flera alternativ)

- ☐ Genom min utbildning
 - ☐ Genom tidigare filmjobb
 - ☐ Deltar i workshops, seminarier, konferenser och mässor
 - ☐ Är med i branschorganisation
 - ☐ Finns med på register över filmarbetare/filmarbetarkatalogen
 - ☐ Deltar i filmfestivaler
 - ☐ Genom min hemsida
 - ☐ Genom familj och vänkrets
- Annat nämligen...

23. Jag har fått kontakter via min filmrelaterade utbildning i... (Du kan fylla i flera alternativ)

- ☐ Sverige
- ☐ övriga Norden
- ☐ övriga Europa
- ☐ övriga världen

☐ regionalt i Sverige (ange var nedan)

Regional filmarbetarutbildning där jag fått kontakter...

24. Jag har kontakter via mina filmjobb i ... (Du kan fylla i flera alternativ)

☐ Sverige

☐ övriga Norden

☐ övriga Europa

☐ övriga världen

☐ regionalt i Sverige (ange var nedan)

Den/de regioner i Sverige där jag fått kontakter genom mina filmjobb ...

25. Jag deltar i workshops, seminarier, konferenser och mässor på följande platser. (Du kan fylla i flera alternativ)

☐ I Sverige

☐ I övriga Norden

☐ I övriga Europa

☐ I övriga världen

☐ Regionalt i Sverige (ange var nedan)

☐ Jag deltar ej i workshops, seminarier, konferenser och mässor

Den/de regioner där jag deltar i workshops, seminarier, konferenser och mässor ...

26. Jag är med i en branschorganisation i... (Du kan fylla i flera alternativ)

☐ Sverige

☐ övriga Norden

☐ övriga Europa

☐ övriga världen

☐ Jag är inte med i någon branschorganisation

Ange vilken/vilka branschorganisation/er här

27. Jag finns med i register med filmarbetare i ... (Du kan fylla i flera alternativ)

☐ Sverige

☐ övriga Norden

☐ övriga Europa

☐ övriga världen

☐ regionalt i Sverige (ange var nedan)

Jag är med i följande regionala filmarbetarregister ...

28. Jag deltar i filmfestivaler på följande platser. (Du kan fylla i flera

alternativ)

- ☐ I Sverige
- ☐ I övriga Norden
- ☐ I övriga Europa
- ☐ I övriga världen
- ☐ Jag deltar ej i filmfestivaler

Kommentar

29. Har du någon erfarenhet av kontakt med Filmpool Nord? (Du kan fylla i flera alternativ)

- ☐ Nej
- ☐ Ja, i samband med filminspelning
- ☐ Ja, för finansiering
- ☐ Ja, för nätverk och kontakter
- ☐ Ja, för kompetensutveckling/kurs/utbildning
- ☐ Ja, för rådgivning, bollplank för idéer

Annat...

30. Har du någon erfarenhet av kontakt med film i Skåne? (Du kan fylla i flera alternativ)

- ☐ Nej
- ☐ Ja, i samband med filminspelning
- ☐ Ja, för finansiering
- ☐ Ja, för nätverk och kontakter
- ☐ Ja, för kompetensutveckling/kurs/utbildning
- ☐ Ja, för rådgivning, bollplank för idéer

Annat...

31. Har du någon erfarenhet av kontakt med Film i Väst? (Du kan fylla i flera alternativ)

- ☐ Nej
- ☐ Ja, i samband med filminspelning
- ☐ Ja, för finansiering
- ☐ Ja, för nätverk och kontakter
- ☐ Ja, för kompetensutveckling/kurs/utbildning
- ☐ Ja, för rådgivning, bollplank för idéer

Annat...

E. Till sist

32. Här kan du skriva ytterligare kommentarer om förutsättningar för filmarbete i Sverige idag.

33. Kan du tänka dig att bli intervjuad om filmarbete för vårt forskningsprojekt?

☐ Ja ☐ Nej

Ge kontaktinformation här, eller skicka den till Brita Hermelin
(Brita.Hermelin@humangeo.su.se)

Bakgrund till enkäten

Den här enkäten till filmarbetare i Sverige har sin bakgrund i projektet 'Film och regional utveckling i Norden' som genomfördes förra året i samarbete mellan Stockholms universitet, SFI och Nordregio. Projektet fokuserade framförallt kopplingar mellan långfilmsproduktion och regional utveckling. Ett viktigt tema var förhållandet mellan olika former av filmproduktion och relationerna mellan film och andra branscher. Kopplingar mellan filmproduktion och andra branscher är både betydelsefulla för filmarbetarnas försörjningsstrategier och för regionala utvecklingsstrategier.

Projektet publicerade boken "Film och regional utveckling i Norden" som kan beställas från SFIs och Nordregios hemsidor (www.sfi.se och www.nordregio.se). En konferens på samma tema hölls också vid SFI i november 2005 i Filmhuset på Gärdet i Stockholm. Där deltog runt 120 personer från alla nordiska länder. Alla nationella filminstitut var representerade, liksom personer från filmbranschen, politiska aktörer och forskare. Studien och diskussionerna vid konferensen visade tydligt att det behövs mer kunskap, inte minst om var filmjobben finns, var filmarbetarna bor och hur de försörjer sig.

De båda svenska forskarna i det nordiska filmprojektet, Brita Hermelin vid Stockholms universitet och Margareta Dahlström vid Nordregio, har inbjudits att skriva en vetenskaplig artikel om filmbranschens geografi i Sverige. För att kunna ge en mer rättvisande bild av den behöver kunskapen från det nordiska projektet kompletteras. Den här enkäten är ett led i det arbetet.

En nödvändig förutsättning för att få en bättre kunskap om filmbranschens geografi, kopplingar till andra verksamheter och filmarbetarnas försörjningsstrategier är att få tillgång till ett bra dataunderlag över filmarbetare. För det ändamålet har alla regionala resurs-/produktionscentrum kontaktats och de har tillhandahållit sina register över filmarbetare för detta forskningsändamål. Tillsammans med SFIs Filmarbetarkatalog har vi fått en databas som så långt det är möjligt täcker in landets filmarbetare. Den innehåller 2 604 namn som samtliga har ombetts fylla i enkäten. Denna databas existerar enbart för det här forskningsprojektet. Den definition av filmarbetare som har använts vid sammanställningen av databasen för enkäten har tagits fram i diskussion med SFI och de regionala resurs- och produktionscentrumen i landet och lyder som följer:

"Filmarbetare är den person som sedan 2003 har arbetat avlönat på minst en filmproduktion. Denna filmproduktion kan vara inom kortfilm, dokumentärfilm, novellfilm, långfilm eller TV-drama."

Databasen ger en möjlighet att räkna 'huvuden'. Däremot ger databasen ingen information om hur mycket olika filmarbetare arbetar med olika typer av jobb – både inom olika typer av filmproduktion och inom andra näringar. För att få kunskap om den typen av frågor är det nödvändigt att genomföra en enkät. Det är Brita Hermelin och Margareta Dahlström som har utformat enkäten som en del av ett mindre forskningsprojekt för att få ett bättre kunskapsunderlag för den vetenskapliga artikeln. Enkätens utformning har också diskuterats med flera tjänstemän på SFI och flera aktörer inom övriga "film-Sverige" har kritiskt granskat och kommenterat tidigare utkast på enkäten. Den har också testats på fyra filmarbetare inom olika yrken och i olika delar av landet.

Resultatet av enkäten kommer att publiceras i den vetenskapliga artikeln men också i kortfattad form genom SFI.

Om du vill diskutera projektet ytterligare kontakta antingen Brita Hermelin (Brita.Hermelin@humangeo.su.se) eller Margareta Dahlström (margareta.dahlstrom@nordregio.se).

Skicka in svaren

Rensa all inmatning

Kontaktperson: Brita Hermelin, brita.hermelin@humangeo.su.se
Senast ändrad: 2007-01-24